

„Ochrana pamiatok a moderná architektúra Trenčianskeho kraja: Súčasný stav a výzvy“

Anotácia:

“Pamiatková hodnota je súhrn významných historických, spoločenských, krajinných, urbanistických, architektonických, vedeckých, technických, výtvarných alebo umelecko-remeselných hodnôt, pre ktoré môžu byť veci predmetom individuálnej alebo územnej ochrany.” Takto znie druhý bod druhého paragrafu zákona o ochrane pamiatkového fondu. (1) To, že je architektonické dielo pamiatkovo chránené, však ešte neznamená, že je jeho stav adekvátny jeho spoločenskej hodnote. Čo vlastne teda v praxi znamená pre architektonické dielo byť v databáze nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok?

V praxi dlhodobo pozorujeme obchádzanie či vynechávanie modernej architektúry z diskurzu pamiatkovej ochrany, a sústredíme sa najmä na staršie obdobia. Nielen, že sa jej nevenuje dostatočná pozornosť, ale dovoľujeme, aby nám mizla pred očami. Aktuálne je pamiatkovo chránených objektov v Trenčianskom kraji spolu 1390, z čoho 313 sa nachádza v okrese Trenčín a 210 priamo v katastrálnom území mesta Trenčín. Z týchto 210 je 55 tých, ktoré vznikali v období po r. 1920. Najviac chránených objektov je, prirodzene, priamo v katastrálnom území mesta Trenčín (155 celkovo, z toho 17 z obdobia po r. 1920). Veľa chránených objektov sa prekvapivo nachádza v katastrálnom území Hanzlíková, a to vďaka areálu Detského mestečka z roku 1977, ktoré je po jednotlivých objektoch nachádzajúcich sa v areáli zapísané v zozname pamiatok SR. (2)

Naším cieľom v tejto publikácii je preto upriamiť pozornosť predovšetkým odbornej, ale tiež širšej verejnosti na to, aký je súčasný stav pamiatkovej ochrany modernej architektúry (myslíme obdobie predovšetkým 1920~1990). Cielime pritom na konkrétne príklady primárne z Trenčianskeho kraja, zaujímajú nás ale tiež obecné štúdie, ktoré sa zaoberajú aktuálnou situáciou na Slovensku, prípadne porovnávajú slovenský kontext s inými krajinami, či už Európy alebo mimo nej. Výsledkom bude prvá odborná recenzovaná publikácia, ktorú vydáme pod značkou Centra architektúry v Trenčíne v roku 2026. Počas prípravy publikácie by sme vybrané témy tiež radi prepojili s programom českého festivalu “Den architektury 2025”, a zorganizovali tak program v jednotlivých miestach trenčianskeho kraja, ktorým sa budú vybrané štúdie venovať. Máme tiež za to, že by odborná práca mala byť tiež patrične honorovaná, a preto vybraným autorom a autorkám ponúkame honorár vo výške 500 €. Týmto by sme radi autorov a autorky motivovali tiež k novým štúdiám, ku ktorým vieme zabezpečiť súčinnosť s miestnymi archívmi, a taktiež lokálnymi odborníkmi a odborníčkami.

(1) zákon č. 49/2002 Z. z. Zákon o ochrane pamiatkového fondu,

vyhladané dňa 22. 1. 2015, dostupné online na:

<https://www.zakonypreludi.sk/zz/2002-49>

(2) Mlynčeková A., Ondruš P., Mlynčeková L., Badinský M., Nedomová R.,

Pasportizácia modernej architektúry mesta Trenčín – textová časť,

Trenčín 2021, ISBN 978–80–570–3250–2

Časový harmonogram projektu je nasledovný:

- február 2025 – open call
- koniec marca (31. 3., 24.00 h.) 2025 – zaslanie anotácií (max 0,5 NS)
- apríl 2025 – vyhodnotenie, výber
- august 2025 – dodanie finálnych textov (8–10 NS)

Technické parametre a špecifikácia:

- finálny počet vybraných štúdií na základe anotácii: 10
 - odovzdanie možné v anglickom alebo slovenskom jazyku
 - rozsah anotácie: max 0,5 NS
 - rozsah textov: 8–10 NS
 - kto sa môže hlásiť: študenti doktorandských stupňov, absolventi vysokolských štúdií s magisterským stupňom, renomovaný odborníci
 - honorár za vypracovanie štúdie: 500 €
 - odborní recenzenti: Ing. arch. Alexandra Kotrusová, PhD.,
Mgr. Peter Buday, PhD., DI Adam Gajdoš
 - členovia a členky výberu štúdií: odborní recenzenti,
Mgr. Alexandra Mutala, Mgr. Radka Nedomová,
Mgr. art. Lucia M. Tóthová, Ph.D.
 - forma citovania: podľa vzoru Univerzitetnej knižnice UKF:
<https://www.uk.ukf.sk/data/epca/Citacie-vzory.pdf>
 - obrazové prílohy: vyžadujeme doloženie vysporiadania autorského práva ku všetkým prílohám, ďalej o zaslanie podkladov v max. veľkosti 10MB (všetky prílohy spolu) s rozmerom min 1500 px a rozlíšením aspoň 300 Dpi (pri špecifických prípadoch možná individuálna dohoda)
- kontaktné osoby: Mgr. Alexandra Mutala, Mgr. Radka Nedomová,
Mgr. art. Lucia M. Tóthová, Ph.D.
kontaktný email: cat@gmab.sk

© CAT – [Centrum architektúry Trenčín](#)

Projekt Centrum architektúry Trenčín je súčasťou [Trenčín 2026](#).

Trenčín 2026 finančne podporujú Mesto Trenčín,
Trenčiansky samosprávny kraj a Ministerstvo kultúry
Slovenskej republiky. Partnerom je Európska únia.

Centrum architektúry Trenčín

Centrum Architektúry Trenčín (CAT) vzniká v suterénnych priestoroch GMAB a zameriava sa na prezentáciu architektúry s dôrazom na Trenčiansky samosprávny kraj. Projekt je aktuálne vo fáze prípravy projektovej dokumentácie víťazmi architektonickej súťaže - ateliérom Gut Gut. Ukončenie rekonštrukcie priestorov je v pláne počas roku 2026.

Cieľom CAT-u je každých šesť mesiacov realizovať otvorené výzvy pre kurátorov, ktorí budú organizovať v priestoroch vlastné výstavy. Na výstavy bude nadväzovať séria sprievodných podujatí vrátane workshopov, či premietaní pre široké publikum.

Priestor bude slúžiť architektom, urbanistom, umelcom a občanom Trenčína so záujmom o témy lokálnej architektúry a urbanizmu, o zabudnuté príbehy stavieb či architektov, nové trendy i rozvojové projekty. Cieľom centra bude tiež prezentácia architektúry v jej presahoch (zvuk, vizuálny smog, ekológia, ai.), či spracovanie domácich tém zahraničnými účastníkmi.

CAT sa po vzore iných architektonických centier v zahraničí stane dôležitou komunikačnou platformou medzi verejnosťou a architektonicko-umeleckou scénou. Bude tiež prispievať k sieti európskych architektonických centier a ponúkne priebežné kurátorské príležitosti pre medzinárodných kurátorov, s cieľom rozvíjať dlhodobú spoluprácu.

